

УДК 342.95:351(477)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1286078>

М.С. КОВТУН,

доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук,
м. Харків, Україна; e-mail: mskovtyn@gmail.com;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4541-2581>

Н.О. ХРЯКОВА,

студентка Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна; e-mail: naduanadenka111@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1437-9846>

ВІДКРИТІ ДАНІ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ ТА СТАН РОЗВИТКУ

M.S. KOVTUN,

Ass. Professor, Chair of administrative law, Yaroslav Mudryi National Law University,
Ph.D. in Law, Kharkiv, Ukraine; e-mail: mskovtyn@gmail.com;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4541-2581>

N.O. KHRIAKOVA,

student, Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine; e-mail: naduanadenka111@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1437-9846>

OPEN DATA IN UKRAINE: THE ESSENCE AND STATE OF DEVELOPMENT

Постановка проблеми

Для забезпечення сталого демократичного розвитку у державі необхідно надати вільний доступ громадянам, громадським об'єднанням та іншим зацікавленим особам до публічної інформації, що має суспільно важливе значення. Лише відкрита та прозора влада здатна здійснювати ефективну політику, сприяти реалізації та захисту прав і свобод людини. Для України реалізація проблематики відкритих даних має важливе значення, адже надання населенню доступу до публічної інформації є ключем до забезпечення демократизму та довіри до влади.

Дослідженню відкритих даних, що супроводжують діяльність держави, таких як відкритість влади щодо доступу до публічної інформації та застосування сучасних інформаційних технологій у державному управлінні, присвячено багато праць зарубіжних і вітчизняних вчених. Серед них, наприклад, П. Клімушин, який виокремив основні принципи створення та використання відкритих даних, їх вплив на формування е-уряду; А. Газін, що розкрив фактичний стан впровадження відкритих даних в Україні у 2015 р. та надав рекомендації його покращення. Ва-

жливими для використання є праці Л. Джеймс (L. James), що дослідила теоретичні засади відкритих даних. Але недостатньо проаналізованим залишається процес формування екосистеми відкритих даних станом на 2018 р. і визначення його значення у житті держави. Невирішеними також досі залишаються питання низької інформованості населення про переваги використання відкритих даних, а також їх недостатнє юридичне забезпечення. Тому метою статті є аналіз відкритих даних в Україні, стану їх впровадження та практичного стану використання у публічному житті держави. Новизна роботи полягає в характеристиці сучасного стану впровадження відкритих публічних даних в Україні та з'ясуванні їх супроводжуючих проблем. До завдань статті можна віднести аналіз процесу становлення й впровадження відкритих даних в Україні та чинної законодавчої бази, перспектив удосконалення використання відкритих даних у нашій державі.

Законодавче визначення відкритих даних

За визначенням ООН, відкриті державні дані – це публічна інформація, яку держава ініціативно оприлюднює он-лайн, забезпечуючи вільний

доступ до неї, а також її подальше поширення та використання. У формі публічної інформації оприлюднюється більшість державних даних, окрім конфіденційної та таємної інформації [1]. В свою чергу, український законодавець у ст.10¹ Закону України "Про доступ до публічної інформації" визначає, що публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання [2].

Щодо науковців, то, на думку Л. Джеймс, відкриті дані представляють собою дані, які можуть бути вільно використані, розповсюджені та комбіновані будь-ким, будь-де, з будь-якою метою [3]. А. Тарасюк зазначає, що відкритими є дані, що надають інформацію, яка може бути використана будь-ким, у тому числі з комерційною метою, якщо це передбачено законом. Держава може надавати у відкритий доступ публічну інформацію у вигляді відкритих даних, встановлюючи категорії такої інформації та певні обмеження, наприклад, щодо персональних даних [4, с.60].

Також під відкритими даними розуміється не лише певна інформація, що знаходиться у вільному доступі, але й юридична та технічна відкритість. Юридична відкритість означає можливість отримувати дані на законних підставах, використовувати їх та розповсюджувати відповідно до законодавства. Для неї, як правило, характерна наявність певного дозволу щодо розміщення інформації на загальнодоступних інформаційних сервісах. Технічна відкритість полягає у відсутності технічних бар'єрів у використанні відкритих даних, наприклад, їх створення у необхідних форматах [5, с.3].

Таким чином, публічна інформація, за визначенням ч.1 ст.1 Закону України "Про доступ до публічної інформації", це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом [2].

Основні ідеї та принципи впровадження відкритих даних

На міжнародному рівні питання публічної інформації та вільного доступу до неї відображені у нормативних актах та рішеннях Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Так, у рі-

шенні ЄСПЛ у справі "Молодіжна ініціатива з прав людини проти Сербії" від.06.2013 р. Суд посилається на спільну декларацію Спеціального доповідача ООН з питань свободи переконань і вираження поглядів, Представника ОБСЄ з питань свободи ЗМІ і Спеціального доповідача ОАД з питань свободи вираження поглядів, прийняту в грудні 2004 року, в якій зазначено "Право на доступ до інформації органів державної влади є одним з основоположних прав людини, яке повинно бути забезпечене на національному рівні шляхом ухвалення комплексного законодавства (наприклад, Закону "Про свободу інформації"). Його основу має скласти принцип максимального розкриття інформації зі встановленням презумпції, вся інформація має бути доступною при невеликій кількості винятків в обмеженні" [6, с.190]. У цій же справі ЄСПЛ підкреслив, що в розпорядженні публічних органів – як національних, так і міжнародних, перебуває інформація, яка є не їх власністю, а належить громадськості, і такі органи повинні надавати доступ до цієї інформації, окрім окремих виняткових випадків [6, с.192].

22.09.2016 року в Україні було проголошено про приєднання до Міжнародної хартії відкритих даних [7], що відбулось 06.10.2016 року на щорічній міжнародній конференції щодо відкритих даних у Мадриді [8]. Ця Хартія була підписана у липні 2013 року лідерами Великої вісімки, метою якої є поширення демократії, боротьба з корупцією та сприяння економічному зростанню. В ній викладено основні принципи відкриття державних даних, а саме:

- відкриття даних "за замовчуванням", що означає непорушність прав інтелектуальної власності, конфіденційної та таємної інформації;
- якість та кількість, що передбачає актуальність і деталізованість інформації, подання її переважно в незмінній формі;
- використання всіма, тобто вільний доступ користувачів до відкритих даних;
- опублікування даних для підвищення ефективності управління, а саме: удосконалення процедури використання відкритих даних, розробка нових стандартів;
- опублікування даних для розвитку інновацій з метою підвищення інформованості населення щодо можливостей використання відкритих даних і розвиток нових продуктів на їх основі [9; 10, с.5].

Слід зазначити, що для опублікування публічної інформації у формі відкритих даних необхідно дотримуватися певних умов. Перш за все,

органи державної влади мають стандартизувати процес збору та оприлюднення інформації, визначити в нормативно-правових актах конкретний перелік інформації, яка може бути оприлюднена, норми, за якими відкриті дані можуть вільно використовуватися. Інформація має бути повною, точною та своєчасно оновлюватися [1]. Особливістю такої інформації, як зазначає Мартін Калтенбек (Martin Kaltenböck), є те, що відкриті дані повинні бути первинними (тобто, зібраними із першоджерела), не підлягати втаємниченню та обмеженню до їх доступу за будь-якими привілеями [11, с.11–12].

Слід зазначити, що Департамент ООН з економічних та соціальних питань в доповіді "Керівні принципи щодо відкриття державних даних" надає урядам держав певні рекомендації щодо проведення політики з відкритих даних: оприлюднення публічної інформації он-лайн, забезпечення зворотного зв'язку з громадськістю, надання їй права робити запити; проведення політики відкритого врядування, яка полягає у підвищенні прозорості у діяльності органів державної влади, залучення громадськості до процесу вироблення рішень; створення сприятливих політичних умов для забезпечення розвитку відкритого врядування [12].

Сьогодні органи державної влади зіткнулися з необхідністю проведення значної законодавчої та організаційної роботи: не маючи власних напрацювань у цій сфері, вони спирались в основному на міжнародний досвід, пристосовуючи його до національних особливостей. Ще однією проблемою була недостатня поінформованість громадськості та бізнес-структур щодо можливостей використання відкритих даних, які могли би стимулювати впровадження певних інноваційних технологій.

Окремо слід зазначити, що ідея використання відкритих даних для здійснення громадського контролю щодо діяльності органів державної влади з'явилася лише в останні роки, тому про можливість підзвітності уряду в он-лайн режимі не йшлося. Зрозуміло, що недостатня інформованість населення про фактичний стан справ як на державному, так і на місцевому рівні створювала сприятливі умови для зловживань посадовими особами своїм службовим становищем. Тому потреба боротьби з такими явищами стала ще однією передумовою початку впровадження відкритих даних в Україні.

Наприклад, А. Газін також вказує ще й на низьку якість ключових наборів даних, що підлягали публікації, а інколи й взагалі на їх відсутність

[13]. Така ситуація склалась внаслідок того, що відкриті дані для опублікування можна використовувати лише у певних машиночитувальних форматах, здійснювати спеціальну підготовку інформації та вносити її до відповідних баз даних. Цьому взагалі не приділяли належної уваги, а самі дані досить часто використовувалися лише в паперовому форматі.

Поштовхом до активного реформування в сфері електронного врядування став рейтинг Open Data Barometer 2014 року, який визначає стан розвитку відкритих даних по всьому світу. В ньому Україна посіла 55-е місце з 86 країн, поділивши його з Марокко, а найближчими сусідами України у рейтингу виявилися Мавританія (54), Філіппіни (53), В'єтнам (57) і Таїланд (57). Цей рейтинг також показує, яку кількість балів (зі 100 можливих) кожна з держав отримує за різними критеріями. Так, щодо України, то вона за критерієм "готовність" (що означає готовність уряду оприлюднювати набори даних) отримала 37 балів, за критерієм "імплементация" (тобто розглядається доступність наборів даних за трьома категоріями – підзвітність; соціальна політика; інновації) – 23 бали, за критерієм "вплив" (що означає сприяння покращенню соціального, економічного, екологічного та ін. становища у державі) – 6 балів [13, 14].

Стан впровадження відкритих даних в Україні

Слід зазначити, що з 2015 року Україна продемонструвала свою готовність до формування концепції відкритих даних, про що свідчить проведення певних заходів у цій сфері. Загалом цей процес розпочався впровадженням системи електронних державних закупівель "Prozorro" та прийняттям ряду нормативно-правових актів. Так, відповідно до Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних" від 09.04.2015 р. № 319 було створено Єдиний державний веб-портал відкритих даних та введено інститут відкритих даних. В свою чергу, Закон України "Про внесення змін до статті 28 Бюджетного кодексу України щодо доступу до інформації про бюджетні показники у формі відкритих даних" від 09.04.2015 р. № 313 відкрив для громадськості можливість знайомитись з інформацією про виконання державного та місцевих бюджетів у державі; Закон України "Про відкритість використання публічних коштів" від 11.02.2015 р. № 183 врегульовує питання публікації інформації щодо використання коштів у державі. Важливе місце також займає Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження

Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних" від 21.10.2015 р. № 835, оскільки нею визначено перелік даних, які підлягають опублікуванню, а також основні вимоги до їх формату, структури та процедури оприлюднення.

Відповідно, було утворено й новий орган виконавчої влади – Державне агентство з питань електронного врядування, яке займається впровадженням відкритих даних, інформаційних систем, електронного документообігу, та забезпечує функціонування й адміністрування Національного порталу відкритих даних [15]. У 2015–2016 рр. в Україні розпочали роботу декілька порталів та сайтів: Єдиний державний веб-портал відкритих даних (<http://data.gov.ua>), Офіційний портал публічних фінансів України E-Data (<https://spending.gov.ua>) та Портал відкритих даних Верховної Ради України (<http://data.rada.gov.ua>), які сьогодні працюють у тестовому режимі.

Було також відзначено прогрес України з впровадження відкритих даних. Так, за результатами досліджень Global Open Data Index у 2014 році Україна посіла 66 місце з 149 [16] (слід відзначити, що не всі країни, які беруть участь у дослідженні впровадження відкритості даних потрапляють до рейтингу), у 2015 році вона вперше потрапила до офіційної підсумкової залікової таблиці й отримала 54-е місце зі 122 країн [17], у 2016 році – 31 місце із 94 [18].

Окремо слід згадати активну участь українських громадських організацій у цьому процесі. Так, наприклад, неурядова організація "Громадська мережа ОПОРА" брала участь у забезпеченні діяльності Порталу відкритих даних Верховної Ради України [19]. Окрім неї активну участь у впровадженні відкритих даних приймають рух "Чесно", організація "SocialBoost" (<http://socialboost.com.ua>), волонтерська організація "Канцелярська сотня" та ін. Їхніми досягненнями стали розробка мобільного додатку "Zakonoproekt" для стеження за проектами законів, реалізація проекту "Декларації" (<https://declarations.com.ua>), який спрямований на підвищення підзвітності чиновників, створення інструменту "Вони голосують для тебе" (<https://rada4you.org>). Ці неурядові організації своєю активною участю сприяють формуванню екосистеми відкритих даних в Україні, розробці шляхів врегулювання питань, пов'язаних з їх впровадженням.

На місцевому рівні також проводиться політика впровадження відкритих даних. Слід відзначити, що цей процес має особливе значення,

оскільки значний масив інформації, який цікавить громадськість і може бути застосований у приватній сфері, найбільш доцільно оприлюднити саме на місцевому рівні. Окрім того, саме в сукупній діяльності як на державному, так і на місцевому рівні може бути створена ефективна та функціональна система відкритих даних. Що ж до безпосередніх виявів роботи на місцевому рівні у напрямку створення системи відкритих даних, то у 2017 р. до Хартії відкритих даних приєдналися п'ять міст України: Вінниця, Чернівці, Дрогобич, Дніпро та Львів [20], в яких (а також у Івано-Франківську, Харкові, Житомирі, Кропивницькому) впроваджено, або впроваджуються місцеві портали відкритих даних. Значну роль у наповненні даними Єдиного державного веб-порталу відкритих даних відіграють саме відомості, які вносяться органами державної влади, що функціонують на регіональному чи місцевому рівні; окрім того відомості про закупівлі публікуються на сайті Prozorro.

Наразі можна відзначити певні позитивні наслідки впровадження відкритих даних в Україні. Так, як зазначає С. Клімушин, концепція відкритих даних в нашій державі в останні часи стала швидко розвиватися, перетворившись на прикладну сферу, та стала об'єктом пильного інтересу бізнес-структур, державних інститутів, громадських організацій, а також громадян [21, с.3]. Для кожного з вищезазначених суб'єктів відкриті дані надають більше можливостей доступу до необхідної інформації, яку можна використовувати для розробки соціальних, економічних, екологічних, фінансових програм розвитку всієї держави чи окремих її регіонів, бізнес-планів підприємств, аналізу роботи державних органів. Це буде сприяти не лише покращенню рівня життя пересічного громадянина, але й підвищенню іміджу України серед інших держав, де практика впровадження екосистеми відкритих даних є більш успішною.

Як вважається, подальше використання відкритих даних створить також додаткові умови боротьби з корупцією й службовими зловживаннями посадовців, оскільки їх діяльність та її наслідки будуть вільно висвітлюватись – зокрема, за Розпорядженням Кабінету Міністрів України "Про деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах влади" від 05.10.2016 р. № 803-р передбачено оприлюднення розпорядниками інформації суспільно-важливих наборів даних у формі відкритих даних [22].

Важливе значення впровадження концепції відкритих даних має і для економічного зростання

у державі. По-перше, відбувається підвищення доступу до інформації про ринок, що дозволяє планувати подальше становлення економічних відносин, забезпечується рівна конкуренція між суб'єктами ринкових відносин, узгоджується попит та пропозиція. По-друге, зростає ефективність державних закупівель завдяки діяльності системи Prozorro, що збільшило рівень економії у державному секторі. По-третє, відкритість у економічних відносинах є запорукою зниження можливостей відмивання коштів чи вчинення будь-яких інших корупційних дій.

Основні проблеми впровадження відкритих даних в Україні

Проте, наразі в Україні відсутній єдиний концептуальний документ, який би законодавчо регулював засади, організаційні, перспективні та пріоритетні шляхи розвитку відкритих даних. Відсутнім є й остаточний перелік даних, що збираються в процесі виконання органами своїх обов'язків (фактично це є виявом відсутності єдиного реєстру наборів даних). Міністерства та держпідприємства збирають первинні дані без врахування єдиних методологічних стандартів, що ускладнює роботу з даними й унеможливує їх об'єднання. Відсутня інфраструктура відкритих даних – немає належних серверних потужностей задля підтримання Національного порталу відкритих даних. Національним законодавством не передбачена відповідальність за уникнення публікації актуальної для громадськості інформації чи оприлюднення неякісних даних й несвоєчасне її оновлення. Відсутніми є також спеціалісти з досвідом роботи з профільними відкритими даними, тому функції з оприлюднення даних покладаються на працівників прес-служби [13]. Тому, як вбачається, актуальним є створення державного органу зі спеціальним статусом, для вирішення питань впровадження відкритих даних.

Проблемним є й низький рівень фінансування – всупереч пояснювальній записці до Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних", де зазначено, що реалізація закону не потребуватиме виділення додаткових коштів з державного бюджету України [23], вже сьогодні виникла необхідність у надан-

ні коштів для розвитку інфраструктури відкритих даних та навчання державних службовців для роботи з ними. Зокрема, Д. Гурський, радник Прем'єр-міністра з відкритих даних, стверджує, що утримання Національного порталу відкритих даних має становити \$1 млн на рік [24].

Слід також враховувати й іноземний досвід, де для підвищення рівня інформованості населення щодо відкритих державних даних використовуються тренінги, тематичні конкурси; створюються інструменти зворотного зв'язку (відвідувачам надається можливість залишати свої коментарі, надсилати запити щодо наборів відкритих даних, брати участь в он-лайн форумах та ін.); залучаються зацікавлені особи до розроблення додатків на основі відкритих державних даних [9]. На жаль, в Україні актуальною поки є проблема недостатньої комп'ютеризації населених пунктів у сільській місцевості, що не дозволяє у повній мірі запровадити цей досвід.

Висновки

Таким чином, впровадження відкритих даних є одним із шляхів забезпечення довіри громадськості до органів публічної влади як одного із виявів ефективної державної політики. На цей час в Україні формується законодавча база з врегулювання питань відкритих даних, функціонують система Prozorro, Єдиний державний веб-портал відкритих даних, Офіційний портал публічних фінансів України E-Data та Портал відкритих даних Верховної Ради України, створено державне агентство з питань електронного врядування. Проблемним у становленні відкритих даних є недостатнє фінансування, відсутність єдиного концептуального документу, який би врегулював питання їх оприлюднення, оновлення та використання; слабе технічне забезпечення, недостатня поінформованість населення про можливості використання відкритих даних. Шляхами вирішення цих питань є виділення коштів з державного бюджету, забезпечення більш активної участі громадськості, створення конкретних планів впровадження відкритих даних, програм контролю за їх якістю, доступністю, своєчасним оновленням. Результатом такої політики має бути подальше зростання довіри населення до влади, а також підвищення іміджу України на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. United Nations E-government Survey 2014. E-Government for the Future We Want. United Nations, New York, 2014. 264 p. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf.
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939–VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

3. James L. Defining Open Data. 03.10.2013. URL: <https://blog.okfn.org/2013/10/03/defining-open-data>.
4. Тарасюк А. В. Відкриті дані та інші дані у публічному доступі: правові аспекти. *Інформація і право*. 2017. № 2 (21). С. 59–65.
5. Krzysztof Izdebski Transparency and Open Data Principles: Why They Are Important and How They Increase Public Participation and Tackle Corruption. Warsaw, November 2015. URL: <https://transparencee.org/wp-content/uploads/2015/12/open-data-principles-by-krzysztof-izdebski.pdf>.
6. Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до інформації / за заг. ред. Шевченко Т. С., Розкладай І. Є. К. : Москаленко О. М., 2014. 200 с.
7. Деякі питання приєднання до Міжнародної хартії відкритих даних : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 № 686-р. *Урядовий кур'єр*. 2016. № 196.
8. Україна долучилася до Хартії відкритих даних. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/375116.html>. 07.10.2016.
9. Хартия открытых данных "группы восьми". URL: [https://minvr.ru/upload/iblock/fd7/hartiya_otkrytyh_dannyh_gruppy_vosmi_\(1\).pdf](https://minvr.ru/upload/iblock/fd7/hartiya_otkrytyh_dannyh_gruppy_vosmi_(1).pdf).
10. Основні принципи використання та доступу до публічної інформації у формі відкритих даних: зарубіжний досвід для України. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2297>.
11. Martin Kaltenböck, Mag. Florian Bauer, Mag. Andreas Blumauer. Linked Open Data: The Essentials A Quick Start Guide for Decision Makers. URL: <https://www.reeep.org/LOD-the-Essentials.pdf>.
12. Guidelines on Open Government Data for Citizen Engagement. Department of Economic and Social Affairs. Division for Public Administration and Development Management. United Nations. New York. 2013. 104 p. URL: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/Guidelines%20on%20OGDCE%20May17%202013.pdf>.
13. Газін А. Екосистема відкритих даних в Україні: рекомендації щодо впровадження політики. 2015. 11 с. URL: http://texty.org.ua/pdf/open_data_policy.pdf.
14. Global ranking. Open Data Barometer Second Edition, 2015. URL: <http://barometer.opendataresearch.org/report/analysis/rankings.html>.
15. Деякі питання діяльності центральних органів влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2014 № 255. *Офіційний вісник України*. 2014. № 59. Ст. 10.
16. Global Open Data Index: Survey 2014. URL: <http://global.census.okfn.org/year/2014>.
17. Global Open Data Index: Survey 2015. URL: <http://2015.index.okfn.org/place>.
18. Global Open Data Index: Survey 2016. URL: <https://index.okfn.org/place>.
19. На Порталі відкритих даних Верховної Ради України представлено більше 110 наборів парламентських даних. URL: <https://www.oporuaa.org/novyny/42404-na-portali-vidkrytykh-danykh-verkhovnoi-rady-ukrainy-predstavleno-bilshe-110-naboriv-parlamentskykh-danykh>. 24.06.2016.
20. The Open Data Charter has been adopted by 54 national and local governments. URL: <https://opendatacharter.net/adopted-by-countries-and-cities>.
21. Клімушин П. С., Спасібов Д. В. Інноваційні сервіси відкритих даних для забезпечення ефективного функціонування е-уряду. *Теорія та історія державного управління*. 2017. № 1 (51). С. 1–8.
22. Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах влади : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р. *Урядовий кур'єр*. 2016. № 213.
23. Пояснювальна записка до Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних" : від 19.02.2015 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54100.
24. Ukraine's Corruption Battle: The Fight Against Graft Goes Online. News from 07.12.2015. Web-site International Business Times. URL: <http://www.ibtimes.com/ukraines-corruption-battle-fight-against-graft-goes-online-2208622>.

REFERENCES

1. United Nations E-government Survey 2014. E-Government for the Future We Want. United Nations, New York, 2014. 264 p. Retrieved from: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf (in Eng.).
2. Pro dostup do publichnoyi informatsiyi [About access to public information]. *Zakon Ukrainy* (13.01.2011 № 2939–6). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (32). 314 (in Ukr.).
3. James, L. (2013). Defining Open Data. Retrieved from: <https://blog.okfn.org/2013/10/03/defining-open-data> (in Eng.).
4. Тарасюк, А. В. (2017). Відкриті дані та інші дані у публічному доступі: правові аспекти [Open data and other data in public access: legal aspects]. *Інформація і право*, 2(21). 59–65 (in Ukr.).

5. Izdebski, Krzysztof. (2015). Transparency and Open Data Principles: Why They Are Important and How They Increase Public Participation and Tackle Corruption. Warsaw, November. Retrieved from: <https://transparencee.org/wp-content/uploads/2015/12/open-data-principles-by-krzysztof-izdebski.pdf> (in Eng.).
6. Shevchenko, T. S., & Rozkladay, I. YE. (2014). *Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny shchodo dostupu do informatsiyi* [Decision of the European Court of Human Rights on access to information]. Kyiv: Moskalenko O. M. (in Ukr.).
7. Deyaki pytannya pryednannya do Mizhnarodnoyi khartiyyi vidkrytykh danykh [Some issues of accession to the International Charter for open-ended data]. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny (22.09.2016 No 686-r). *Uryadovyy kur'yer*, (196) (in Ukr.).
8. *Ukrayina doluchylasya do Khartiyyi vidkrytykh danykh* [Ukraine has joined the Charter of Open Data]. Retrieved from: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/375116.html>.
9. *Khartiya otkrytykh danykh "gruppy vos'mi"* [Charter of Open Data "Group of Eight"]. Retrieved from: [https://minvr.ru/upload/iblock/fd7/hartiya_otkrytyh_danykh_gruppy_vosmi_\(1\).pdf](https://minvr.ru/upload/iblock/fd7/hartiya_otkrytyh_danykh_gruppy_vosmi_(1).pdf) (in Ukr.).
10. *Osnovni pryntsypy vykorystannya ta dostupu do publichnoyi informatsiyi u formi vidkrytykh danykh: zarubizhnyy dosvid dlya Ukrayiny* [Basic principles of using and accessing public information in the form of open data: foreign experience for Ukraine]. Analitichna zapyska. Retrieved from: <http://www.niss.gov.ua/articles/2297> (in Ukr.).
11. Kaltenböck, Martin, Bauer, Mag. Florian, & Blumauer, Mag. Andreas. Linked Open Data: The Essentials A Quick Start Guide for Decision Makers. Retrieved from: <https://www.reeep.org/LOD-the-Essentials.pdf> (in Eng.).
12. Guidelines on Open Government Data for Citizen Engagement. Department of Economic and Social Affairs. Division for Public Administration and Development Management. United Nations. New York. 2013. Retrieved from: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/Guidelines%20on%20OGDCE%20May17%202013.pdf> (in Eng.).
13. Hazin, A. (2015). *Ekosystema vidkrytykh danykh v Ukrayini: rekomendatsiyi shchodo vprovadzhennya polityky* [Open Data Ecosystem in Ukraine: Policy Recommendations]. Retrieved from: http://texty.org.ua/pdf/open_data_policy.pdf (in Ukr.).
14. Global ranking. Open Data Barometer Second Edition, 2015. Retrieved from: <http://barometer.opendataresearch.org/report/analysis/rankings.html> (in Eng.).
15. Deyaki pytannya diyal'nosti tsentral'nykh orhaniv vlady [Some issues of central government activity]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny (04.06.2014 № 255). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, (59). 10 (in Ukr.).
16. Global Open Data Index: Survey 2014. Retrieved from: <http://global.census.okfn.org/year/2014> (in Eng.).
17. Global Open Data Index: Survey 2015. Retrieved from: <http://2015.index.okfn.org/place> (in Eng.).
18. Global Open Data Index: Survey 2016. Retrieved from: <https://index.okfn.org/place> (in Eng.).
19. *Na Portalii vidkrytykh danykh Verkhovnoyi Rady Ukrayiny predstavleno bil'she 110 naboriv parlament-s'kykh danykh* [The Open Data Portal of the Verkhovna Rada of Ukraine presents more than 110 sets of parliamentary data]. Retrieved from: <https://www.oporua.org/novyny/42404-na-portali-vidkrytykh-danykh-verkhovnoi-rady-ukrainy-predstavleno-bilshe-110-naboriv-parlamentskykh-danykh> (in Ukr.).
20. The Open Data Charter has been adopted by 54 national and local governments. Retrieved from: <https://opendatacharter.net/adopted-by-countries-and-cities> (in Eng.).
21. Klimushyn, P. S., & Spasibov, D. V. (2017). Innovatsiyini servisy vidkrytykh danykh dlya zabezpechennya efektyvnoho funktsionuvannya e-uryadu [Innovative open source services to ensure the efficient functioning of e-government]. *Teoriya ta istoriya derzhavnoho upravlinnya*, 1(51). 1–8 (in Ukr.).
22. Deyaki pytannya zapobihannya koruptsiyi v ministerstvakh, inshykh tsentral'nykh orhanakh vlady [Some issues of corruption prevention in ministries and other central authorities]. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny (05.10.2016 No 803-r). *Uryadovyy kur'yer*, (213) (in Ukr.).
23. *Poyasnyval'na zapyska do Zakonu Ukrayiny "Pro vnesennya zmin do deyakykh zakoniv Ukrayiny shchodo dostupu do publichnoyi informatsiyi u formi vidkrytykh danykh"* [Explanatory note to the Law of Ukraine "On Amendments to Some Laws of Ukraine on Access to Public Information in the Form of Open Data"]. (19.02.2015). Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54100 (in Ukr.).
24. Ukraine's Corruption Battle: The Fight Against Graft Goes Online. News from 07.12.2015. Web-site Internation Buisness Times. Retrieved from: <http://www.ibtimes.com/ukraines-corruption-battle-fight-against-graft-goes-online-2208622> (in Eng.).

Надійшла 28.03.2018

РЕКОМЕНДОВАНЕ ЦИТУВАННЯ (RECOMMENDED CITATION), АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS)

Ковтун М. С., Хрякова Н. О. Відкриті дані в Україні: сутність та стан розвитку. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 2. С. 66–73. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_2_10.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1286078>

Обґрунтовується теза про надання населенню доступу до публічної інформації як одного з шляхів забезпечення демократизму та довіри до влади. Розглядається сучасний стан доступу населення до публічної інформації через призму аналізу існуючої в Україні законодавчої бази, впровадження новітніх систем е-уряду, порталів відкритих даних та проектів громадських організацій, а також дослідження міжнародних рейтингів Open Data Barometer та Global Open Data Index. Висвітлюються найбільш актуальні проблеми сучасного етапу впровадження відкритих даних (фінансові, технічні, юридичні, матеріального забезпечення та ін.). За результатами роботи досліджено характерні риси впровадження відкритих даних в Україні, сформовано підходи до покращення ефективності цього процесу та залучення громадськості до нього.

Ключові слова: екосистема відкритих даних; електронне врядування; публічна інформація; інформованість населення

Ковтун М.С., Хрякова Н.О. Открытые данные в Украине: сущность и состояние развития

Обосновывается тезис о предоставлении населению доступа к публичной информации как одного из путей обеспечения демократизма и доверия к власти. Рассматривается современное состояние доступа населения к публичной информации через призму анализа существующей в Украине законодательной базы, внедрение новейших систем электронной правительства, порталов открытых данных и проектов общественных организаций, а также исследования международных рейтингов Open Data Barometer и Global Open Data Index. Освещаются наиболее актуальные проблемы современного этапа внедрения открытых данных (финансовые, технические, юридические, материально-обеспечения и др.). По результатам работы исследованы характерные черты внедрения открытых данных в Украине, сформированы подходы к улучшению эффективности этого процесса и привлечения общественности к нему.

Ключевые слова: экосистема открытых данных; электронное управление; публичная информация; информированность населения

Kovtun M.S., Khriakova N.O. Open Data in Ukraine: The Essence and State of Development

Problems of open data in the context of access to public information by means of using modern information technologies are rather investigated in scientific circles, because the formation of public data environment promotes the implementation of effective state policy, protection of rights and freedoms of a person and a citizen and ensuring democracy in the state. The author of the article also pays attention to the fact that the open data implementation is one of the means of fighting corruption and abuse of the officials in bodies of state power. This process will influence the improvement of the economic situation both in the whole country and in separate regions, will contribute to the improvement of Ukraine's image on the international arena. The originality of the article is seen in the characteristics of the current state of the public data implementation in Ukraine and their use in the public life of the state. The article also covers the interpretation of the process of formation and introduction of open data in Ukraine, the clarification of the problems typical for this period and opportunities for their overcoming, and perspectives for improvement of using public data in our state as well. For fulfilling these tasks the author has used the research data of the international questionnaires by Open Data Barometer and Global Data Index and the United Nations Department recommendations on economic and social problems, has analyzed the state of the legislative basis in Ukraine, the process of the implementation of the latest e-government systems, open data websites and the realization of public organizations projects. The authors of the article has made the following conclusions: 1) the implementation of public data is one of the ways to ensure the confidence of the community to bodies of state power as one of the features of the effective state policy; 2) dated 2018 the legislative basis on public data regulation is being formed in Ukraine, the Prozorro system and state public data websites are functioning. The state agency on the questions of electronic government has been formed; 3) the problems of the process of public data implementation are accompanied by insufficient financing, lack of the common document which could regulate the questions of promulgation, updated information and public data use, poor technical support, insufficient informing of the population about opportunities of public data use; 4) these problems can be solved by allocating of funds from the state budget, making community more active in the process of formation of public data ecosystem, creating concrete plans of public data implementation, the programs for control of quality, availability, timely update.

Key words: the ecosystem of open data; e-government; public information; awareness of the population